

ŠTUDIJSKA IN LJUDSKA
KNJIŽNICA
Trg svobode 1
2250 PTUJ

Aluminij

Časopis družbe Talum, d.d., Kidričevo

oktober 2000 / številka 10 / leto XXXVII

Elektronski podpis dokončno zamenjal ročnega!

Revolucija ali le ena od številnih majhnih sprememb?

V preteklosti smo že velikokrat bili priče velikih dosežkov (ko je človek stopil na Luno), političnih sprememb (razpad vzhodnega bloka), gospodarskih dosežkov (mobilna telefonija), vendar se spremembe niso še nikoli dogajale tako hitro. Vstopili smo v *obdobje hitrosti*, ne glede ali to obdobje zaznamuje informacijska tehnologija, genetska odkritja, globalizacija. Namesto vprašanja "Kdo zna ponuditi kakovosten izdelek?" postaja vedno bolj zanimivo vprašanje "Kdo je sposoben opraviti storitev, dostaviti izdelek v najkrajšem času?". Konkurenca je opravila z nekakovostjo, globalna ponudba pa sega čez okvire normalne človeške domišljije! Fizično menjavo, osebno komunikacijo vedno uspešneje nadomeščajo storitve preko elektronskih medijev, ki omogočajo prestopiti mejo med prostorom in časom. Nastal je nov **navidezen svet**, ki ne priznava državnih mej, časovnih pasov, svet kjer že v tem času "živi" več kot 300 milijonov ljudi in se vsako leto podvoji.

Zaradi tega trenutno še v tej igri sodeluje omejena množica "izbrancev", kar pa se hitro spreminja, saj je v ta navidezni svet že mogoče vstopiti tudi preko mobilnega telefona (WAP). Ob takšnih spremembah se velikokrat tolažimo, da se to dogaja le drugim, in smo iz tega izvzeti, oziroma nas bo doletelo šele čez nekaj let. Vendar v tem primeru ni tako. Slovenija je med vodilnimi po številu mobilnih telefonov - na svetu!

Nove možnosti, nova kultura pa seveda zraven novih priložnosti prinaša nove probleme, težave. Pojavi se problem verodostojnosti predstavitve dveh ali več sogovornikov. Medtem, ko je v fizičnem svetu ta nevarnost bistveno zmanjšana, saj imamo za preverjanje na voljo vsa čutila, v navideznem svetu velikokrat obstaja samo enostranska informacija (pismena, glasovna, slikovna...) o sogovorniku oziroma pošiljatelju in prejemniku informacij.

Novo, neznano, nepreizkušeno

Kako vemo, kdo nam je poslal sporočilo? Kako vemo, kdo nas je poklical na telefon? Ali so te informacije vedno nedvoumne? Kako preprečiti zlorabo identitete avtorstva podpisanega dokumenta?

Kljub temu pa ne gre za popolnoma nove probleme, saj je zloraba identitete poznana že v fizičnem svetu, ali ne?

Tehnike zaščite in identifikacije, so že tako razvite, da se številne države odločajo za izdajo zakonodaje, ki izenačuje klasičen in navidezen svet. In od avgusta leta 2000 velja to tudi za Slovenijo (Uradni list 57/2000 in 77/2000). To pomeni, da uradni dokumenti poslani v elektronski obliki in podpisani z elektronskim podpisom vzdržijo v primeru pravne obravnave in so v popolnosti izenačene z papirnim dokumentom in ročnim podpisom. Seveda mora sistem tehnično zadostiti zakonsko določenim

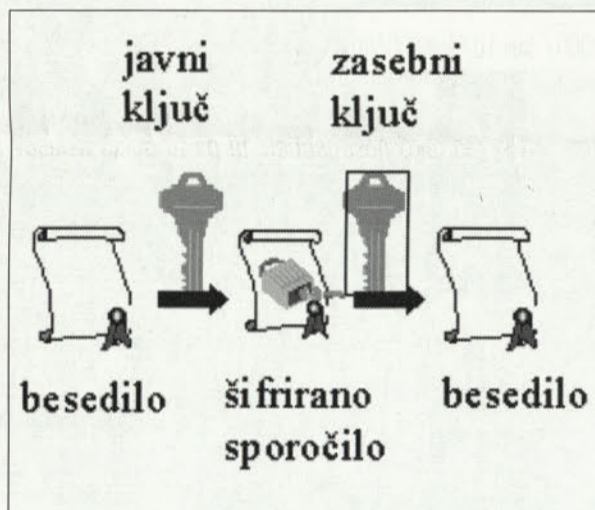
pogojem izgradnje, vzdrževanja, uporabe...

Javni in zasebni ključi

Digitalno potrdilo je zamenjava klasičnih osebnih identifikatorjev (izkaznice, potni list, kartice,...) in ponujajo dve osnovni možnosti za zasebnost v elektronskem poslovanju: *šifriranje podatkov in digitalni podpis*. Z digitalnim podpisom lahko zagotovimo identiteto lastnika potrdila, nezatajljivost lastništva poslane informacije in celovitost sporočila.

Metodologija upravljanja (izdajanja, preklicavanja, podaljševanja,...) z digitalnimi potrdili je najbolj znana pod imenom **Infrastruktura javnih ključev** (Public, Key Infrastructure).

Princip delovanja zaščite z javnimi ključi lahko ponazorimo z naslednjo shemo:

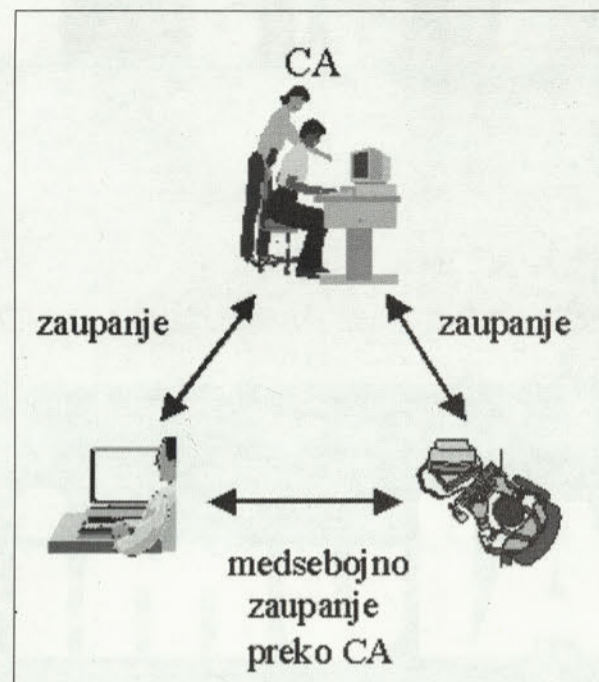

Zaupanje

Medsebojno zaupanje med dvema ali več partnerji, ki komunicirajo preko elektronskih medijev, je vzpostavljeno preko **overiteljev (Certification Authority – CA)** digitalnih potrdil.

S partnerji oziroma osebami, ki jim zaupamo in s katerimi želimo komunicirati, predhodno izmenjamo *javne ključe* (namenjeni so za šifriranje podatkov). Sporočilo, poslano partnerju oziroma osebi se po omrežju prenaša v šifrirani obliki in nosi s sabo *zasebni ključ* (za dešifriranje podatkov). Sporočilo lahko prebere samo oseba, ki razpolaga z obema ključema.

Po tej metodologiji se zasebni ključ uporablja za podpisovanje in javni ključ za overjanje podpisnika. V Sloveniji je trenutno overitelj digitalnih potrdil urad pri Centru vlade za informatiko, vendar je to šele začetek, saj bo že v bližnji prihodnosti več overiteljev digitalnih potrdil, ki bodo jamčili za zasebnost izmenjave elektronskih informacij. Princip medsebojnega zaupanja preko tretje osebe – overitelja (CA), prikazuje naslednja shema.

Glede na pomembnost informacij lahko pri zaščiti izbiramo med različno dolžino ključev, ki glede na dolžino zagotavljajo ustrezno zaščito proti razbitju ključa. Naslednja tabela prikazuje čas potreben za odkritje ključa, glede na dolžino le-tega in ob predpostavki, da razpolagamo z razmeroma zmogljivim računalnikom (50.000 USD):

40 bitov	56 bitov	112 bitov	128 bitov
2 sek	35 ur	10 ¹⁴ let	10 ¹⁹ let

Varno in hitro opravljene storitve

Razvojna prizadevanja se odvijajo v smeri izdelave sistema, ki bo temeljil na pametni kartici (Smart Card). Le-ta bo vsebovala različne informacije, pa tudi programsko opremo, ki bo nosila informacije o posamezniku in jo bo praktično nemogoče poveriti. Na žalost pa še vedno ni realno pričakovati poenotenja, ki bi se razvijalo v smeri enotne kartice (državna uprava, zavarovalnice, zdravstvo,...).

Vsak nov sistem se srečuje z otroškimi boleznimi, pa vendar ga ni mogoče ocenjevati samo po napakah, nepravilnostih. Elektronska družba že omogoča možnosti, ki njenim članom prinašajo številne možnosti; dostop do znanja, nakupovanje, turistične informacije, izvajanje bančnih transakcij, zabava, 24 ur na dan, kjerkoli na svetu.

Overjene institucije zagotavljajo vzpostavitev zaupanja med partnerji, ponudniki storitev, ne glede na to kje se le-ti nahajajo, s čimer so odpravljene še zadnje ovire za uporabo storitev, ki nam jih ponuja elektronsko poslovanje.

Za spoznavanje in preverjanje vsakega ponudnika storitve bo zmanjkalo časa, saj storitve in izdelke želimo takrat, ko jih potrebujemo. Opisane tehnike varovanja in elektronskega podpisovanja že imajo tradicijo in so se že izkazale z presenetljivo stopnjo varnosti. Uporabimo jih!

Albert Korošec

Kako na pravi način izreči kritiko

Tatjana Zidar Gale je diplomirala na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, zdaj pa je absolventka magistrskega študija komunikologije na Fakulteti za družbene vede. Končala je prvo stopnjo izobraževanja iz nevrolingvističnega programiranja in si leta 1997 pridobila mednarodni certifikat in naziv praktika NLP. V letu 1999 je končala izobraževanje druge stopnje NLP in si pridobila naziv master poslovnega komuniciranja. Že več let vodi seminarje in delavnice retorike in komunikacije (sodelovala je z mnogimi slovenskimi podjetji, Zavodom za šolstvo, Ministrstvom za finance, Ministrstvom za pravosodje, Državnim zborom) in svoje znanje izpopolnjevala pri tujih in domačih strokovnjakih. Je avtorica knjige Retorika, moč besed in argumentov. Prijazno se je odzvala našemu povabilu za sodelovanje v Aluminiju, zato bomo v nekaj nadaljevanjih objavili njene članke o tem, kako komunicirati med seboj.

Tatjana Zidar Gale

Gotovo si vsak šef, direktor ali menedžer nekje globoko v sebi želi, da bi se s svojimi podrejenimi dobro razumel in da bi z njimi imel dobre medčloveške odnose. Vendar so dobri medsebojni odnosi dostikrat postavljeni na preizkušnjo. Predvsem takrat, kadar je treba nekoga od zaposlenih opozoriti, da ne dela pav, da mora popraviti napake,

spremeniti vedenje, upoštevati postopek, predpise... V takih primerih lahko samo nekaj napačno izrečenih besed pripelje do vrelišča, ko pogovor praktično ni več mogoč. prevladajo čustva namesto razuma, ta pa zameglijo in onemogočijo miselni potek in razvoj pogovora v pozitivno smer. Sogovornika se naenkrat spremenita v ognjevita prepirljivca in skoraj nemogoče je pričakovati, da bi pravilno razumela drug drugega.

Temeljni cilj, ki mu moramo slediti, kadar izrekamo kritiko, je: izrečena kritika nikakor ne sme poslabšati oziroma celo porušiti našega odnosa s podrejenimi. Obtožujoča in ostra kritika, včasih celo žalitev, ruši njegovo samopodobo, razvrednoteno je njegovo delo in trud, ki ga vlaga, načeta pa je tudi njegova samozavest in ugled, ki ga ima med sodelavci. Stopnjevanje naše

kritike pripelje do tega, da podrejeni postane neustvarjalni, neodgovoren do svojega dela, nemotiviran, sumničav in negativno nastrojen do nas. Tega pa si noben dober šef ne želi, zato torej proč s tovrstno kritiko - zamenjati jo mora na pravi način izrečena povratna informacija.

Kako torej nadomestiti neprimerno kritiko s pravim načinom - s povratno informacijo? Kako ravnati, ko nekoga od podrejenih pokličemo v pisarno, da mu povemo, kaj nas pri njegovem delu moti? Najslabši možni način izrekanja kritike in hkrati največja napaka, ki jo lahko storimo pri tem, je napad na njegovo osebnost. Njegova čustvena raven, torej njegovo slabo počutje ali vznemirjenje ob prihodu k nam je že tako ali tako zelo visoko, še posebej, če se zaveda storjene napake. Z našim napadom, kritiko ali obsodbo pa bo vse skupaj še slabše. Predstavljajte si, kaj se zgodi, če nekoga napademo z besedami, kot so:

Kako si lahko tako nemaren? Kar naprej se ti dogaja isto. Ali si res tako nesposoben ali pa to delaš nalašč? Se sploh zavedaš koliko škode narediš podjetju? S tem boš moral nehati ali pa...

Ali pa začnemo:

Tega ne bom več trpel. Ne bi smel delati tako. Nikoli ne poslušaj drugih in misliš, da imaš ti najbolj prav. Tako ne boš mogel delati v nedogled.

Lahko pa na sogovornika stresemo samo ploho praznih besed (posploševanje) in niti ne povemo, kaj pravzaprav hočemo:

Ne morem se ravno strinjati s tvojim odnosom do dela. Če bi vsi delali na tak način na to ne bi pripeljalo daleč. Že res, da se včasih pri komu pojavi kakšna napaka, vendar ne v takšnem obsegu kot pri tebi.

Obtožbam, napadom na osebnost, posploševanjem, žalitvam, očitkom... se bomo izognili, če bomo opisali, kar smo videli in pojasnili, kar je bilo dejansko storjeno narobe. Omejiti se moramo na tisto, kar je nekdo napačno

no storil, ne pa dajati pripombe o tem, kakšen se nam zaradi tega zdi. Ločiti moramo namreč vedenje od osebnosti. Uporabljati moramo izraze, ki se navezujejo na določena dejanja (*opravil, naredil, prinesel, postavil...*), torej na njegovo vedenje in se izogibati izrazom, ki opisujejo njegov značaj (*len, površen, malomaren, neodgovoren, nezanesljiv...*). S tem, ko sogovornikovo osebnost ne napademo s svojimi sodbami, mu pustimo, da si ohrani svojo čast.

Z uporabo dejstva pa bomo odpravili tudi posplošitve. Če bomo uporabljali posplošitve, podrejeni ne bo mogel izvedeti, v čem se ne strinjamo z njim, kje in kaj je delal narobe in kakšne so lahko posledice. Na tak način o nastalem problemu govorimo samo splošno, namesto da bo povedali, kaj nas konkretno moti v nastali situaciji oziroma kaj bi želeli, da se izboljša. da bi se lahko izognili posploševanju, moramo situacijo opisati s konkretnimi dejstvi, dialog pa spodbuditi z vprašanji. Poskusimo torej raje takole:

Videl sem, da se ti je včeraj zopet pokvaril viličar. To je že tretjič v zadnjih dvajsetih dneh. ker nimamo na voljo rezerve, se zaradi tega pojavljajo zamude pri natovarjanju, tako da morajo potem drugi delati nadure. Pa tudi stroški popravila so že presegli 200.000 SIT. Kje je vzrok za tako pogoste okvare? Ali si ravnal z njim pravilno?

Gotovo je tak pristop bistveno drugačen kot pa kritika, prepletena z očitki, napadi, posploševanjem...

Kako se to lahko zgodi ravno tebi?! Pa saj ni čudno. Kolikokrat sem ti že rekel, da ne delaj tako malomarno, pa nič! Spet boš ti kriv, da bo šlo pri natovarjanju vse narobe!

Iz teh konkretnih primerov vidimo, da je izražanje kritike občutljivo dejanje, ki lahko negativno vpliva na utrjevanje zaupanja. pri izražanju kritike imamo pred očmi brez dvoma vedno dobre namene: doseči pozitivne spremembe v vedenju drugih, odpraviti napake v delovnem procesu, zgladiti nesoglasja, povečati storilnost in še bi lahko naštevali. Žal se nam v praksi ti nameni lahko obrnejo smer in uresniči se tisti stari pregovor, ki pravi, da je pot v pekel vedno tlakovana z dobrimi nameni. Da bi se temu izognili bodimo objektivni in konkretni, brez žalitev, namigovanj in ironije, omejimo se na naše zaznave, usmerimo se na človekovo vedenje ter izhajajmo iz dejstev. Predvsem pa naj človek čuti, da je enakopraven partner v dialogu, da je zaželen in da je sam odgovoren za svoja dejanja.

Tatjana Zidar Gale
Boris Gale

Krompirjeve počitnice niso za vse

Šolarji in učitelji osnovnih in srednjih šol že pričakujejo krompirjeve počitnice, medtem ko se je na višjih stopnjah študij komaj dobro začel.

Z novimi študijskimi programi, vendar ne le zaradi njih, se je močno povečal interes za izredni študij. Dosedanjim izrednim študentom se je z novim šolskim letom pridružilo še 15 novih, ki študirajo s pomočjo Taluma. Najpogostejše so strojniške, ekonomske in elektro smeri šolanja. Le en izredni študent pa se je odločil za nadaljni študij metalurgije. Med izrednimi študenti je sedem vpisanih v magistrski študij ali specializacijo, pet jih študira na srednjih tehničnih smereh, ostali pa praviloma na visokošolski stopnji.

Nekaj zaposlenih študira na lastne stroške saj imajo jasne cilje, kaj hočejo doseči vnaprej in jih tudi visoki stroški študija ne zadržijo.

Usposabljanja

V času od januarja do konca septembra je bilo v organizirane oblike usposabljanja vključenih **2.254 udeležencev od tega 590 udeležencev več kot le za eno temo**. Skupno so se usposabljali **24.207 ur**. Več usposabljanj je bilo letos obveznih in daljših kot dva dni. Preizkusi znanj ob koncu usposabljanj so postali kar pravilo in le zelo redke izjeme so bile, ki so se morale dodatno pripravljati za drugi preizkus.

Glavnina tem je pokrivala proizvodno tehnično področje, varnost in zdravje pri delu, kakovost in varovanje okolja. Vodje in strokovni delavci so nadaljevali lansko leto začete teme iz komuniciranja ter nova o strateškem vodenju in upravljanju s časom.

V jesenskem času prevladujejo letos usposabljanja za voznike delovnih strojev in upravljanje naprav, tečajji jezikov, ki so se pravkar začeli in nadaljevalne stopnje računalniških tečajev. Nekateri, ki niso bili vključeni v spomladanske roke pa čaka periodično usposabljanje.

Tudi letos predvidevamo prostovoljno vključitev zaposlenih v usposabljanje za krepitev in ohranjanje zdravja, o čemer boste sproti obveščani.

Marija Hrovatič

posebna priloga

Številni strokovnjaki, ki se ukvarjajo s področjem varovanja okolja v Sloveniji ugotavljajo, da so razmere pri ravnanju z odpadki kritične in da bo problematika ravnanja z odpadki že v bližnji prihodnosti še bolj pereča, saj se gora odpadkov nenehno veča.

Delo je 4. oktobra 2000 v prilogi Znanost objavilo obširen članek pod naslovom Klasično

odlaganje odpadkov je v EU (skorajda) že preteklost., kjer priznani strokovnjak dr. Marijan Ivanc piše o trajnostnem gospodarjenju z odpadki, najnovejših predpisih in tudi o pomembni in nepogrešljivi vlogi sežigalnic pri gospodarjenju z odpadki. Objavljamo ga v celoti v prilogi Aluminija.

Sežigalnice v trajnostnem gospodarjenju z odpadki in njihov vpliv na okolje - 1

Klasično odlaganje odpadko je v EU (skorajda) že preteklost

S prevzemanjem zakonodaje Evropske unije v Sloveniji se je začel hitro spreminjati tudi način gospodarjenja z odpadki pri nas. Direktive EU, kakor imenujejo obvezne predpise, so tudi za gospodarjenje z odpadnimi snovmi zelo stroge in zahtevajo odločne in hitre premike. Cilj je trajnostni razvoj (sustainable development), ki bo omogočal ravnotežje z naravo, viri dobrin, prostorom, okoljem in zagotavljal človeški družbi varno in zdravo življenje.

Ker imajo sežigalnice odpadnih snovi zelo pomembno in nepogrešljivo vlogo v trajnostnem gospodarjenju z odpadki, se je tudi v Sloveniji začel dialog o (ne) potrebnosti sežigalnic odpadkov, škodljivih vplivih na okolje, "ekoloških bombah" itd. Seveda je dialog vedno in še kako potreben, da bi bile odločitve prave in velika sredstva vložena v koristne naložbe, ki bodo zagotavljale trajnostno gospodarjenje z odpadki. Tak dialog potrebuje veliko znanja, preverjenih najnovejših podatkov z referencami in vsestransko in celostno oceno problematike. Navajanje polresnic brez obrazložitve in virov podatkov lahko hitro pripelje do napačnih sklepov. Naj navedem le nekaj takih polresnic, ki sem jih opazil v našem tisku:

- V zadnjih letih so se v ZDA odrekli nadaljnji graditvi sežigalnic.
- Evropske vlade so proti graditvi novih sežigalnic.
- Večina obstoječih sežigalnic je bila zadnje čase zaprtih in načrti za graditev novih opuščeni.
- Trendi graditve novih sežigalnic so negativni.
- Problemi emisij iz sežigalnic, posebno dioksinov in dušičnih oksidov, niso rešljivi.
- Sežigalnice so škodljive za zdravje ljudi in okolje ipd.

Odgovori na navedene trditve niso enostavni in kratki.

Trajnostno gospodarjenje z odpadki in najnovejši predpisi

Trajnostno gospodarjenje z odpadki je neločljiv in bistven člen strategije trajnostnega razvoja.

Prvo resno opozorilo o neskladju med odpadki, naravnimi viri in okoljem je objavil Rimski klub leta 1970 s slovitim računalniško simuliranim scenarijem razvoja človeštva v obdobju 1900 - 2100.

Po sporočilu Rimskega kluba svetu se še dolgo ni nič zgodilo in količina odpadkov na prebivalca je nadalje strmo naraščala. Danes je količina komunalnih odpadkov na prebivalca že 300 do 500 kg na leto, odvisno od bogastva družbe in potrošniških navad; z upoštevanjem preostalih odpadkov v industriji, rudarstvu, gradbeništvu itd. količina odpadkov že presega 1t na prebivalca na leto.

Vzporedno so rasli tudi problemi v zvezi z odpadki: kako odpadke za človeka in okolje čim bolj neškodljivo odložiti in / ali predelati oz. nevtralizirati. Deponijski prostor se je zelo hitro zmanjševal in prebivalstvo je vse bolj nenaklonjeno odpiranju novih deponij za odpadke. Cene za "neškodljivi" pogreb odpadkov že presegajo 150 do 300 mark/t v EU, pri tem niso všteti stroški zbiranja in transporta. Zapirati se je začel tudi "drugi krak škarij" - surovin (omejenih naravnih virov) je vse manj oz. je do njih težje priti in koncentracije rudnin so vse nižje.

Zato je EU konec osemdesetih let reagirala in izdala obvezna priporočila za ravnanje z odpadki, ki jih morajo članice EU upoštevati v svojih nacionalnih zakonodajah:

- zmanjšati in/ali preprečiti nastajanje odpadkov;
- čim bolj uporabiti nastale odpadke direktno ali s predelavo (recikliranje), to vključuje tudi kompostiranje organskih kompostibilnih snovi;
- končne ostanke na okolju varen način odložiti v okolje (to pomeni čim bolj zmanjšati potencialno reaktivnost odpadkov, predvsem vsebnost organskega ogljika in škodljivih kemikalij).

Konferenca o okolju, organizirana v okviru Združenih narodov v Riu leta 1992, je opozorila na nujnost uvedbe trajnostnega razvoja (sustainable development) in prikazala scenarij nujnih sprememb za doseg trajnostnega razvoja pri gospodarjenju z odpadnimi snovmi. To pomeni, da bodo morali biti v bodočnosti uporabljeni materiali desetkrat bolj izkoriščeni. Če se danes proizvede 40 kosov embalaže iz 1 kg surovine, bo treba v prihodnosti pri uporabi le 1/10 zdaj uporabljene surovine izdelati kar 400 kosov enakovredne embalaže, ali embalažo uporabljati desetkrat dlje kot sedanjost (uvajanje ponovnega polnjenja) ali uporabljeno embalažo 90 - odstotno reciklirati, ali ustrezno kombinirati vse navedene možnosti.

Vse to napoveduje dramatične spremembe, ki jih bo človeštvo moralo uvesti za doseg trajnostnega razvoja.

Ker je delež odpadne oz. zavržene embalaže v gospodinjstvih odpadkih že dosegel 50 odstotkov prostornine odpadkov oz. 30 odstotkov teže, namenjajo v svetu prav ravnanju z odpadno embalažo največjo pozornost. Recikliranje sekundarnih surovin se začne z recikliranjem zavržene embalaže.

Prednostno zaporedje posameznih načinov ravnanja z odpadki lahko v upravičenih primerih spremenimo. Tako lahko odpadke s kurilno vrednostjo nad 11.000 kJ/kg (merjeno za suho substanco) uporabimo kot gorivo. V takem primeru ni potrebna materialna reciklaža. Materialna reciklaža tudi ni obvezna, če za to ne obstajajo tehnične možnosti in tržišče za sekundarne surovine in če so stroški morebitne predelave neprimerno višji od deponiranja ali če deponiranje manj obremenjuje okolje kot predelava oz. morebitna reciklaža. Poudarjamo, da je večina članic EU celo izrecno prepovedala odlaganje gorljivih odpadkov s kurilno vrednostjo nad 11.000 kJ/kg po letu 2000.

Zahteve za zmanjšanje potencialne reaktivnosti odpadkov za deponiranje

Biorazgradljivi odpadki povzročajo gnitje in druge škodljive reakcije na deponiji. Pri tem se sproščajo CO₂, metan in drugi plini. Posebno metan kar 21-krat več prispeva k ustvarjanju "toplogrednega učinka" v atmosferi kot enaka količina CO₂. To se kaže s pregrevanjem ozračja z neslutnimi globalnimi spremembami. Zato je večina držav s protokolom v Kiotu (1996) sprejela obvezo drastično zmanjšati količino toplogrednih plinov. Deponija odpadkov z emisijami metana v ozračje je daleč nevarnejša kot sežigalnica odpadkov z emisijo CO₂. Zmanjševanje TOC v odpadkih dejansko pomeni pospešeno uvajanje sežiganja odpadkov v sodobnih sežigalnicah.

Poleg obveznega izločanja nevarnih sestavin v gospodinjstvih odpadkih (baterije, zdravila, olja, kisline, itd.) s posebnim ozaveščanjem in ločenim zbiranjem je zakonodaja EU (Council Directive 1999/31/EC on the Landfill of Waste, 26. aprila 1999) predvidela drastično zmanjšanje vsebnosti biorazgradljivih odpadkov v komunalnih odpadkih, predvidenih za odlaganje. To se izraža z masnimi odstotki celotnega organskega ogljika TOC (Total Organic Carbon), računane za suho snov: do 16. junija 2006 zmanjšanje na 75 odstotkov vrednosti iz 1995; do 16. julija 2009 zmanjšanje na 50 odstotkov vrednosti iz 1995; do 16. julija 2016 zmanjšanje na 35 odstotkov vrednosti iz 1995. Države članice, ki deponirajo več kot 80 odstotkov razgradljivih komunalnih odpadkov, lahko predlagane

termine podaljšajo še do 4 leta. Pri tem se izhaja iz stanja iz leta 1995, ko so članice EU imele masni delež biorazgradljivih odpadkov v komunalnih odpadkih med 20 do 50 odstotkov.

Najnovejši slovenski Pravilnik o odlaganju odpadkov, sprejet 21. januarja 2000, določa obvezno zmanjšanje organskega ogljika na deponijah z deležem biorazgradljivih odpadkov v celotni letni količini odloženih komunalnih odpadkov: od leta 2000 s 47-odstotnim deležem in s postopnim zmanjševanjem vse do leta 2013 oz. 2015 na le 16 - odstotni delež TOC.

Avstriji so v svoji nacionalni zakonodaji (AWG 1996 z novelo 1997) že prestavili mejo TOC = 5 odstotkov, računano od suhe substance, nad katero se po letu 2004 ne bodo več mogli odlagati odpadki. Višji TOC lahko imajo le predhodno mehansko / biološko obdelani odpadki z zgornjo kurilno vrednostjo, manjšo od 6.000 kJ/kg, računano na suho substanco. Taki odpadki morajo biti odlagani posebej v samostojnih enotah.

Nemci so še strožji in dovoljujejo po letu 2004 TOC = 3 odstotke za deponije komunalnih odpadkov.

Taksa na deponiranje v EU

Večina članic EU je uvedla posebne takse na deponiranje. Glavni cilj takse, ki jo mora plačati imetnik odpadkov poleg normalne tarife za deponiranje, so naslednji:

- zbirati denar za sanacijo starih ekoloških bremen, za katere ni mogoče določiti plačnikov oz. je ta plačilno nesposoben;
- zbrati denar za razvoj novih tehnologij predelave in materialnega recikliranja odpadkov;
- zbrati denar za podporo regijskim sodobnim projektom ravnanja z odpadki;
- podražiti deponiranje odpadkov in s tem spodbujati programe recikliranja sekundarnih surovin oz. energije iz odpadkov, ki bi bili sicer ekonomsko neizvedljivi, in tako zmanjšati skupno količino odpadkov na deponiji;
- preprečiti oz. močno zmanjšati emisije toplogrednih plinov iz deponij odpadkov.

Seveda se prihodek od takse na deponiranje steka v poseben sklad, ki ga nadzira in z njim razpolaga pooblaščen državna institucija. Z letom 1999 so že skoraj vse članice EU imele zakonsko sankcionirano takso na deponiranje. Nizozemska je v letu 1998 uvedla takso 13 evrov/t komunalnih odpadkov. Danska ima več ekoloških taks: sežiganje s proizvodnjo električne energije se plača 22 evrov /t, sežiganje z uporabo toplotne energije se plača 29 evrov/t, deponiranje odpadkov iz sežiganja se plača 22 evrov/t in deponiranje ostalih odpadkov se plača 40 evrov/t. Francija že več let obračunava takso na deponiranje komunalnih odpadkov 20 FF/t in pri posebnih odpadkih 40 FF/t. Avstrija je uvedla rigorozno takso na deponiranje že 1. januarja 1998 in jo bo še povečala (1998 je bila taksa 150 ATS/t, 1999 že 300 ATS/t in od 1. januarja 2001 bo taksa 600 ATS/t). Če deponija ni po predpisih se zaračunavajo še dodatne takse (izcedne vode se ne prestrežejo, to se zaračuna z dodatno takso 400 ATS/t; deponija ni odplinjevana - obračuna se dodatna taksa 400 ATS/t).

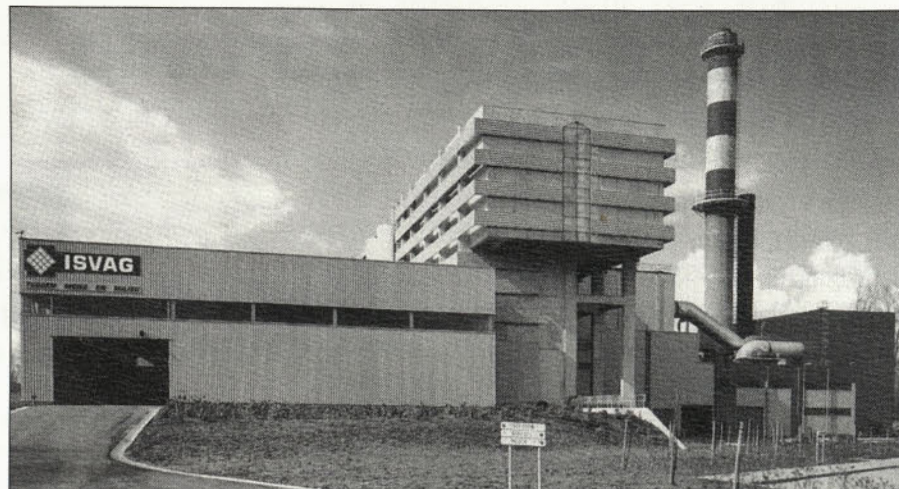
Tudi v Sloveniji pričakujemo uvedbo osnovne takse na deponiranje (ki je bila predvidena že s 1. julijem 2000 in odložena na 1. januar 2001) ter dodatne takse na biorazgradljive odpadke z nekontroliranimi emisijami metana in drugih "toplogrednih" plinov. Osnutki omenjenih taks so že izdelani.

Prostor za odlaganje odpadkov

Dosedanja praksa deponiranja odpadkov, kljub uvedbi ekološko najbolj varnih in urejenih deponij, ne more zadovoljiti bistvene zahteve trajnostnega razvoja - racionalnega gospodarjenja s prostorom. Prosto postaja vse bolj dragocen in z graditvijo deponij ga večinoma nepovratno izgubimo.

Okoli večjih evropskih mest so zrasli v zelo kratkem času (druga polovica preteklega stoletja) umetni hribovi in mnogokrat so bile žrtvovane dragocene obdelovalne in drugače koristne površine. Naj navedem le podatek za Ljubljano. Od leta 1950 do 1985 je na levi strani potoka Curnovec zrasla deponija odpadkov s površino približno 1 km² in povprečno višino 10 m. Nova deponija na desni strani Curnovca se od leta 1985 povečuje s hitrostjo 250.000 m³ na leto. Če bi ostalo pri sedanjem načinu gospodarjenja z odpadki, bi v sto letih (t.j. v življenju mesta le krajše obdobje) potrebovali 25.000.000 m³ prostora ali površino 1 km² s povprečno višino 25 m. Kaj pa šele v naslednjih stoletjih, saj Ljubljana obstaja že 20 stoletij!

Račun se ne izide in številke so kar grozljive. Odgovor je mogoče poiskati le v trajnostnem gospodarjenju z odpadki z upoštevanjem prednostnega zaporedja posameznih načinov ravnanja z odpadki, ki smo jih že omenili. Najprej je treba zmanjšati nastajanje

Sežigalnica Antwerpen v Belgiji s kapaciteto 2x24 megavatov

odpadkov na virih in izvajati recikliranje. S sežiganjem gospodinjstev odpadkov pa lahko zmanjšamo deponijski volumen, potreben za odlaganje odpadkov na manj kot 10 odstotkov, in poleg tega varno nevtraliziramo organski ogljik v CO₂ brez nevarnosti za ustvarjanje toplogrednih plinov (predvsem metana). Pri tem pridobimo še energijo, ki se sprošča pri sežigu odpadkov. Tako prihranimo primerna goriva in preprečimo onesnaževanje, ki bi ga imeli pri pridobivanju ekvivalentne primarne energije. To je tudi nepogrešljiva vloga sežigalnice v trajnostnem gospodarjenju z odpadki. Seveda morajo biti vse emisije pri sežiganju ekološko neoporečne in neškodljive za človeka in okolje (EU predpisi 2000).

Sodobno sežiganje odpadkov

Sežiganje odpadkov ali termična obdelava oz. incineracija odpadkov je nadzorovano zgorevanje in popoln sežig odpadkov z ob veznim izkoriščanjem v procesu zgorevanja sproščene energije odpadkov. Pri tem morajo biti emisije nastalih plinov nižje od dovoljenih po zakonodaji EU za varnost in zdravje človeka in okolja. Ustrezno mora biti poskrbljeno tudi za ostanke (leteči pepel, žindre) in odlake. V veljavo se v letu 2000 uradno vpeljujejo zelo strogi predpisi, ki jih vse novejšie sežigalnice, zgrajene zadnja leta, že upoštevajo. Starejše sežigalnice pa se pospešeno prilagajajo z ustreznimi rekonstrukcijami čistilnih naprav ali celo zapirajo, če ni mogoča rekonstrukcija.

V nadaljevanju bomo obravnavali sežiganje komunalnih odpadkov, ker je problematika sežiganja industrijskih in nevarnih odpadkov specifična in zahteva posebne rešitve. Sodobne sežigalnice komunalnih odpadkov imajo kapaciteto vsaj 100.000 do 150.000 t/leto (za 300.000 do 500.000 prebivalcev), saj bi obratovanje manjših bilo predrago. Pri tej kapaciteti so stroški sežiga odpadkov enaki ali pa konkurenčni stroškom deponiranja v sodobnih deponijah, urejenih z vsemi potrebnimi ukrepi za urejanje okolja. Za grobo orientacijo lahko navedemo, da pri kapaciteti 100.000 t/leto odpadkov proizvedemo najmanj 7 megavatov čiste električne energije za javno mrežo, to zadovoljuje potreb za okoli 11.000 sodobno opremljenih gospodinjstev. Poleg tega lahko izkoristimo še odpadno procesno toploto za gretje tople vode. Pri tem računamo s povprečno kurilno vrednostjo odpadkov, pri kateri 3 kg odpadkov nadomesti 1 kg povprečnega rjavega premoga ali boljšega lignita.

V procesu sežiganja nastanejo trdni ostanki, in sicer leteči pepel in žindra. Teh ostankov je približno 10 odstotkov z ozirom na volumen in 20 do 25 odstotkov z ozirom na težo. Obstajajo že preverjeni načini možne uporabe ali delnega recikliranja teh ostankov, ki se v nasprotnem primeru odlagajo na monodeponijah, grajenih kot za komunalne odpadke. Najbolj uporabljan in razširjen je preverjeni tehnološki proces "množičnega sežiga na pomičnih poševnih rešetkah", ki ne zahteva posebne priprave odpadkov in predhodnega sortiranja. Razmeroma nove tehnologije sežiga kot "fluidni sloj v kurišču", "izplinjanje in piroliza", uporaba predhodno briketiranega goriva iz odpadkov (RDF = Refuse Derived Fuel) so še vedno v fazi preizkušanja. Veliko je pri tem tudi neuspešnih poskusov in nihče noče biti poskusni zajček. Zato je tudi pretežna večina novih in načrtovanih sežigalnic predvidena za požig na poševnih pomičnih rešetkah. Para iz kotla odda energijo v turbogeneratorju, pri tem se del pare po pretoku skozi VT (visokotlačno turbino) odvaža za gretje, večina pare pa teče še skozi NT (nizkotlačno turbino) in kondenzira v kondenzatorju, hlajenem z vodo ali zrakom.

Zavržite stara zdravila

Poglejte v svojo domačo lekarno. So v njej zdravila, ki jim je že pretekel rok uporabnosti?

Nekaj preostalega antibiotika? Kapljice za oči, ki jih imate že od lani? Sirup proti kašlju, ki je še tam iz 80. let?

Prestara živila brez oklevanja vržemo proč. Čas je, da enako naredite z zastaranimi zdravili. Kajti stara, pretekla ali nepravilno shranjevana zdravila lahko tudi škodujejo. V najboljšem primeru pa nič ne pomagajo.

Omejen rok uporabnosti

Rok uporabnosti na zdravilih ni označen brez razloga. Dokler ta rok ne preteče, izdelovalec jamči za stabilnost in učinkovitost izdelka (pod pogojem, da je leta pravilno shranjen). Po poteku roka jamstva ni več.

Čas in neprimerno shranjevanje neugodno vplivata na kemično sestavo zdravila. Pripravki acetylsalicilne kisline (npr. Aspirin) sčasoma izgubijo moč: stari imajo vonj po kislu, kar kaže, da je prišlo do razgradnje ključne sestavine.

Tudi sirupi proti kašlju sčasoma izgubljajo moč. Kristali sladkorja na steklenički sirupa so znak, da je sirup star in da najbrž ne bo več pomagal. In če je neprimerno shranjeno nitritno zdravilo (nitroglicerol) - zdravilo, ki se uporablja pri napadih angine pectoris - se lahko zgodi, da ne bo deloval, ko ga boste najbolj potrebovali. Poleg tega, da stara zdravila izgubijo učinkovitost, lahko nekatera postanejo naravnost nevarna. Nepravilno shranjevani tetraciklinski antibiotiki lahko npr. postanejo strupeni za ledvice.

Preverite datum

Preden vzamete katerokoli zdravilo, ki ste ga kupili brez recepta, najprej preverite datum na ovojnicini (škatlji, steklenički itd.). Če je rok uporabnosti potekel, zdra-

ZDRAVOTALUM

Aktivnosti za zdravje

vilo brez oklevanja zavržite. Enako ravnajte, če na ovojnini ne morete najti ustreznega podatka, a sumite, da je pripravek star.

Vedno vrzite proč vsa zdravila na recept, ki jih trenutno ne rabite. Sicer se lahko primeri, da jih nevedoma uporabite napačno. Povrhu vam predpisanih zdravil ne bi smelo ostati nič, če jih uporabljate po pravilih. Če se vam zdi, da zdravilo še potrebujete, prosite zdravnika za nov recept.

Če morate kakšna zdravila jemati redno jih imate najbrž nekaj tudi v kompletu (morda skupaj z nekaterimi pripomočki za osebno nego) za potovanje. Ne pozabite nanje, kajti kaj lahko se zgodi, da bodo "čakala", dokler ne bodo zapadla.

Obenem ko odstranjujete preostala in prestara zdravila, se znebiti tudi vseh, ki jih ne morete identificirati, npr. ker na njih ni nalepke. Zavržite vsa zdravila na katera ste bili morda alergični.

Prav tako je treba izločiti vse pripravke - naj jim je rok uporabnosti pretekel ali ne - ki so se fizično spremenili (npr. tablete, ki so se delno ali povsem zdrobile v prah).

Takšni medikamenti so manj učinkoviti in lahko izzovejo škodljive stranske učinke.

Odstranite vse dražeje, tablete ali kapsule, ki so spremenile barvo, so počene ali strte ali pa zlepljene skupaj. Tube z mazili, ki "puščajo", so verjetno stare in

onesnažene, zato niso več za uporabo. Kapljice za oči, ki so bile bistre, zdaj pa so motne, so kontaminirane in jih je treba zavreči. Enako velja za zdravilo, ki ima nepričakovan čuden vonj.

Ponekod je mogoče potekla in pokvarjena zdravila vrniti v lekarno, kjer poskrbijo zanje. A če navodila niso drugačna, jih lahko vržete tudi v smeti. Le paziti je treba, da do odvoza niso izpostavljena tako, da bi do njih lahko prišli otroci ali domače živali.

KJE SHRANJEVATI ZDRAVILA?

Za shranjevanje zdravil so lahko mesta primerna in neprimerna.

V navodilih za uporabo zdravil - naj bo takšnih brez recepta ali takšnih na recept - je praviloma navedeno, kako jih je

treba hraniti. Takšne smernice (npr. "shranjujte v hladilniku" ali "zaščitite pred svetlobo") je treba upoštevati, da bo zdravilo ostalo stabilno in učinkovito.

Na splošno velja pri shranjevanju zdravil upoštevati naslednja pravila:

- Shranjujte zdravila na suhem, hladnem in temnem mestu, če ni navedeno drugače. Predal, ki je zunaj dosega otrok, je primerno mesto. Kopalnica in kuhinja pa zaradi toplote in vlage, ki obe lahko vplivata na zdravila, nista ustreznici.

- Ne imejte zdravil v hladilniku, če ni to v navodilih posebej svetovano.

- Hranite zdravila v originalni ovojnicini. Ne mešajte npr. različnih tablet v eni škatlici, kajti kaj lahko se zgodi, da jih boste zamenjali med seboj - poleg tega pa lahko medsebojno kemično vplivajo in se spremenijo.

- Če ne veste, kako bi zdravila najustrežneje shranili, povprašajte farmacevta ali zdravnika.

(Iz revija ZDRAVJE, april 2000)

Vračilo potnih stroškov

Kadar potujemo k zdravniku izven kraja svojega bivanja smo upravičeni do povračila potnih stroškov.

Če potujemo z javnim prevoznim sredstvom, moramo hraniti vozovnice, ki so priloga k obrazcu za vračilo stroškov.

Če pa potujemo z osebnim avtomobilom bomo dobili vrnjenih 10 % cene bencina, pomnožene s prevoženimi kilometri. Od priznanih potnih stroškov nam odbijejo enkrat v mesecu 2.423 SIT. Ta znesek pa se ne odbije

spremljevalcu, kadar potuje z javnim prevoznim sredstvom.

Npr. Kidričevo - Ljubljana - Kidričevo = 123 km x 2 = 246 x 15,38 SIT (10 % cena bencina v mesecu septembru) = 3.783 SIT - 2.423 = 1.360 SIT

Kadar potujemo k zdravniku v bližnji kraj in stroški ne presegajo mesečno vrednosti 2.423 SIT, nismo upravičeni do povračila potnih stroškov, razen v primeru, da smo v istem mesecu potovali večkrat.

V primeru odsotnosti več kot 12 ur smo upravičeni do dnevnice, kar velja tudi za spremljevalca. Otrokom do sedmega leta starosti pa pripada polovica dnevnice.

Dnevnicu lahko dobimo samo takrat, kadar nam zdravnik h kateremu smo bili napoteni zapiše datum, uro pregleda in koliko ur smo se mudili pri njem. Vse mora potrditi s podpisom in štamčiljko.

Seveda se potem oglasimo v kadrovski službi, kjer nam "opremijo" potrdilo za vračilo stroškov. Tam dobimo tudi vse informacije, ki so povezane z vračilom stroškov.

Kadrovska služba

Storal

Znajo in zmorejo

Že nekaj mesecev je od tega, ko me je Vera Peklar pozvala, da naj poskušam v internem glasilu Aluminij predstaviti družbo Storal d.o.o. Z nekaj bolj ali manj spretnimi "manevri" sem to predstavitev več ali manj uspešno prestavljal v prihodnji čas. V petek, 20 oktobra sem moral priznati, da za prelaganje termina nimam več argumentov. Pa naj bo, sem končno izustil, ne zavedajoč se, da je samopredstavitve pravzaprav še kako težka naloga. Kako zadevo zastaviti, da predstavitev ne bo izzvenela kot samohvala, kot dejanje, ki nima realnih osnov? Ali morda, kar je enako slabo, lažno skromna zadržanost, ko dosti zapišeš in malo poveš?!

Poskušal bom najti srednjo pot, saj si že skoraj domišljam, da je naša družba, ki jo na dvorišču Taluma srečujete že skoraj osem let, navzven že razpoznavna.

Začetki delovanja družbe Storal d.o.o. segajo v obdobje 1992/93. Nam vsem znani dogodki tistih prvih let samostojne Slovenije so praktično zahtevali prilagoditve velikih gospodarskih sistemov, kar Talum nedvomno je, novim razmeram. V primeru Taluma ni šlo toliko za izgubo trga, ampak se je prestrukturiranje nanašalo predvsem na tehnično-tehnološko plat. Izkristalizirati proizvodni proces pridobivanja aluminija in njegove predelave, ter iz tega procesa izločiti tiste proizvode in storitvene dejavnosti, ki z aluminijem nimajo neposredne povezave.

Iz mizarske delavnice

Družba Storal, d.o.o. je bila ustanovljena v času, ko so znotraj sistema Talum, na njegovem dvorišču že delovale njegove hčerinske gospodarske družbe: Revital, Vital, Alin, Lego A... Začetki našega delovanja so bili dokaj skromni. Takratna zabojarina v okviru DE Vzdrževanje je postala naša prva organizacijska enota. Vzporedno z njo smo začeli s servisiranjem koles. Če sem povsem iskren, se začetkov zelo nerad spominjam. Ne zato, ker je vodenje gospodarske družbe zame osebno pomenilo povsem nov koncept dela. Dosti težje je bilo novim sodelavcem dopovedati, da v novo okolje ne prihajam z nalogo, da Zabojarino "saniramo" in 14 ljudi postavimo "na cesto". Poudarjam, da je vseh 14

prvih sodelavcev že imelo status delovnega invalida. Globoko v njih je bila zakoreninjena bojazen, da zaradi zdravstvenih težav ne bodo zmogli konkurirati "zdravim" kolektivom lesne stroke in da bo naš obstoj že vnaprej vprašljiv. Z velikim razumevanjem ustanoviteljice in stoodstotne lastnice, družbe Talum d.d., nam je kljub recesiji lesne stroke, ki še traja, uspelo preživeti.

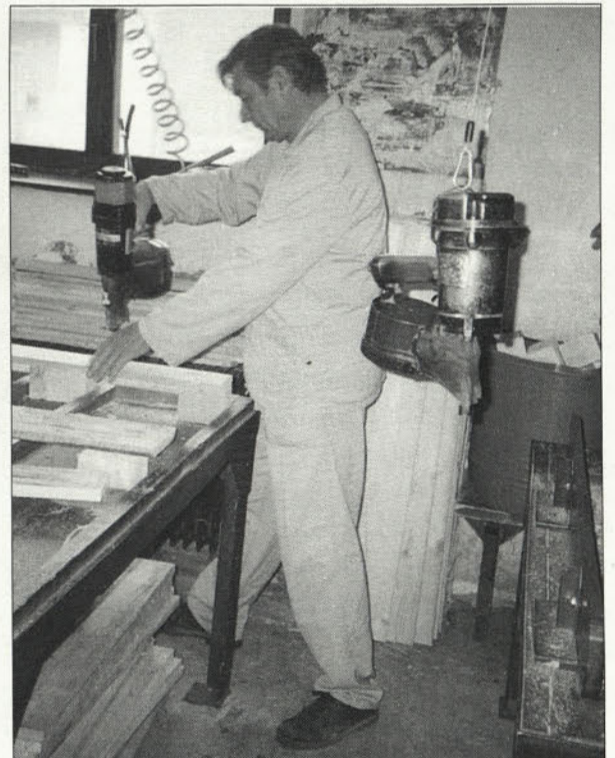
Izdelava kovinskih vrat

V letu in pol smo pridobili vsa soglasja in status družbe za zaposlovanje, usposabljanje in rehabilitacijo delovnih invalidov. Ta status nam je do danes tudi uspelo ohraniti. S pomočjo namenskih sredstev, ki izhajajo iz naslova invalidske gospodarske družbe, smo uspeli razširiti Zabojarino z dograditvijo Mizarske delavnice. V nekaj letih smo lesno proizvodnjo relativno dobro opremili z kar nekaj novimi stroji (ki resda niso novi), svojemu namenu pa solidno služijo. Največjo željo smo realizirali v lanskem letu, ko smo uspeli pridobiti kompresor za pridobivanje komprimiranega zraka, ki nam bistveno olajša delo pri sestavi palet in zabojev.

Danes v OE Zabojarina poleg palet, različnih zabojev, lesenih podlog in drugih transportnih pripomočkov, moji sodelavci opravljajo že mnogo polizdelkov in lesenih izdelkov. Med njimi bi morda omenil izdelavo in montažo stopnic, ograj, pasjih hišic, do izdelave in montaže knjižnih polic, regalov in celo omar. Šibka točka nam je še vedno kader lesno-predelovalne stroke. V letu 1996 smo dejavnost bistveno razširili, ko smo v

družbo Storal povabili novo OE in sicer Delavnico tekočega vzdrževanja, ki je nastala na področju DE Elektrolize. Tudi v tej OE zaposlujejo pretežno delovne invalide. Kljub vsakodnevnim težavam, ki zaradi narave dela kovinske stroke nastajajo, lahko rečem, da sem na to OE še posebej ponosen. Tudi, in predvsem zaradi vodje g. Dobnika, ki praktično ne pozna izjave ne znamo, ne zmoremo! Poleg vseh orodij, ki jih potrebuje proizvodnja anod, elektroliz in livarn, je razpon storitev in izdelkov prevelik, da bi ga lahko naštel. Železne konstrukcije, omare, pregradne stene, izolacije vseh vrst, prezračevalni kanali, odtočni žlebovi in cevi, kotlički, obrobe, montaže, prekrivanje in pokrivanje itd. objektov in individualnih hiš so le del naše dejavnosti. Nadalje kovinska vrata in zapahi vseh vrst in materialov, dimniških cevi in obrob itd... Posebej me veseli, da je tako imenovana Dobnikova skupina osvojila tehnologijo montaže avtomatskih garažnih in industrijskih vrat, kjer, sem prepričan, nas v bodoče čaka lepa tržna niša. Da pokrijemo potrebe vseh naročil, si moramo pomagati s podizvajalcem, saj z lastnim kadrom (delo na višini, dvigovanje in prenašanje bremen...) ne moremo zadovoljiti potreb.

V naši družbi je zaposlenih 22 delavcev, od tega več kot 85% delovnih invalidov. Sprememba davčne politike in uvedba DDV v lanskem juliju je neposredno, kot vsa invalidska podjetja v Sloveniji, zaostri la pogoje tudi Storalu. Ostala so nam dejansko samo t.i. odstopljena sredstva iz naslova izplačanih plač. Vsi pogoji dela so nas praktično izenačili z vsemi "zdravimi" pod-

V zabojarini

jetji v Sloveniji.

Kljub tem dejstvom ostajam optimist, saj verjamem v sodelavce in sem prepričan, da se kljub problemom spleta vstrajati in dokazati, da se kljub invalidnosti karijera delovnega invalida ne konča. Svojo vrednost lahko izkaže in dokaže na delovnem mestu, ki je primerno njegovi preostali delovni zmoglosti. Moji sodelavci, vsaj večina, to dokazujejo iz dneva v dan. Prepričan sem, da bo tako tudi v prihodnosti.

Radivoj Marinič

Vitalu zlato priznanje za gostoljubnost, odlično kulinariko in odmevne prireditve

Dober glas seže v deveto vas

Tako pravi pregovor. Mi pa dodajmo, da ne le v vas, ampak tudi mesto, v samo Ljubljano, prav tja, kjer odločajo, kdo si zasluži nagrade, ki jih podeljujejo pri Gospodarski zbornici Slovenije.

Rozalija Knaus in Antonija Krajnc

Z majhno fotografijo in nekaj stavki smo vam v prejšnji številki Aluminija povedali, da je Talumovo hčerinsko podjetje Vital dobilo zlati kostanjev list za najlepše urejeno okolico in lokal. Tokrat moramo biti daljši, kajti Vital je prejemnik zatega priznanja Gospodarske zbornice Slovenije za gostoljubnost, odlično kulinariko in odmevne prireditve. Na podelitvi so bili v družbi odličnih imen na področju gostins-

tva kot so Hotel Plesnik iz Logarske doline, Restavracija As iz Ljubljane, Moravske Toplice, vodja gostinstva iz Radenec ... Tisti, ki smo že dolgo v Talumu vemo, kaj in kako znajo delati v Vitalu. Gostoljubnost smo doživeli (zanjo pravi direktorica, da je tem ljudem prirojena), kulinariko okusili, morda so nam manj znane njihove prireditve. Pogovarjala sem se z direktorico Vitala Antonijo Krajnc in vodja gostinstva Rozalijo Knaus.

Antonija Krajnc: "Prevladujejo maturantski plesi, že dolgo je "naš" tradicionalni Mercatorjev ples, eden najelitnejših plesov sploh, precej je občnih zborov velikih podjetij (PP, banke...) Zanimive so postale valete osmošolcev, ki so enake maturantskim plesom. Tu so še različne predstavitve iz vse Slovenije. Lahko povem, da imamo rezervirane skoraj vse termine do

konca junija naslednje leto.

Trudimo se, da so naše prireditve, zunaj in v dvorani, pravi projekti. Za maturantski ples npr. pripravimo kompletno ponudbo in jo v začetku septembra predstavimo dijaku. V naše ponudbe vključimo glasbo, povezovanje programa, cvetlične aranžmaje, ki jih pripravijo v Revitalu, torej naši sestrski firmi. Ker so po zakonu te prireditve varovane, je z nami tudi Vargas Al, torej še eno hčerinsko podjetje Taluma. Povsod, kjer se pojavimo upoštevamo tudi barvno usklajenost: oblačila zaposlenih, pogrinjek, cvetlični aranžma...

Zadnja leta je pri nas trend oživitve dvorane in strežbe navzven. Moram povedati, da nam kar uspeva. Prvič smo se tako predstavili na golfu, prisotni smo na raznih otvoritvah razstav in podobnih priložnostih. Na tem področju si želimo še več, predvsem pri projektiranju in organizaciji

hišnih zabav, kjer imamo tudi že nekaj izkušenj. Vsak nas lahko pokliče in pove svoje želje, svetovali bomo, organizirali in postregli na domu."

Vse to zahteva nova znanja in nenehno izobraževanje, ki se ga vsi zaposleni v Vitalu z veseljem udeležujejo. Zahteva pa tudi dober tim. Skupino, ki diha in čuti kot eden, kjer ni zavisti in si znajo pomagati, kajti tempo je iz leta v leto večji. "Pri nas ni klasičnega delovnega časa," poudarita obe sogovornici. Ko v petek večina ljudi odide domov in si oddahne, se pri njih pravzaprav vse skupaj zopet začne.

"Naša prioriteta naloga je seveda priprava toplih obrokov za zaposlene v Talumu. Tudi pri tem hočemo biti najboljši in lahko mi verjamete, da je naša hrana zdrava in pripravljena na klasičen način brez kakršnih koli dodatkov," je povedala direktorica Vitala.

Praden odidem prelistam zvezek, ki se mu pravi knjiga vtisov in ne najdem pripomb ali graj, pohval pa veliko. Naj končam z besedami neke gospe po družinskem slavlju "Ob koncu lahko rečem in zapišem samo dvoje: odlično in hvala."

Vera Peklar

Krvodajalci na izletu v Logarski dolini

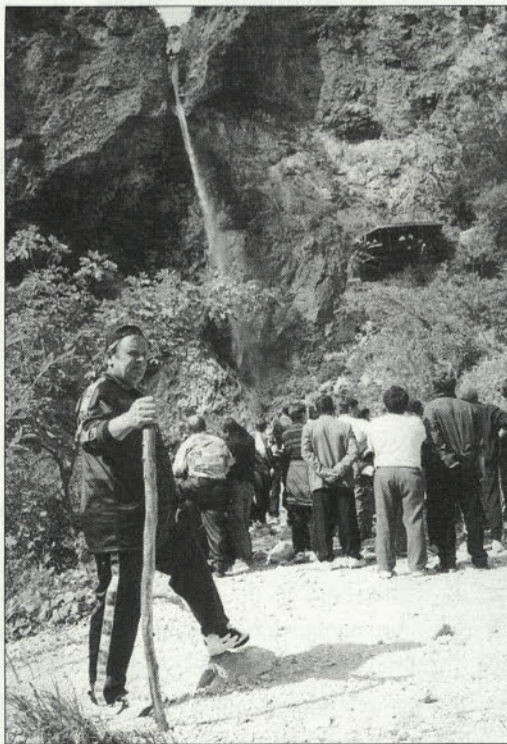
Še pa še zadovoljni

Lep dan, čudovita narava, prijetna doživetja in veliko zadovoljnih ljudi - kar za dva polna avtobusa - to je seštevek izleta krvodajalcev Taluma.

Včasih so hodili za dva dni na morje, a to se več ne izide. Preveč je stroškov. Več imajo od enodnevnega izleta, ki se ga lahko udeleži večina članov aktiva.

Predsednik aktiva krvodajalcev Milan Vrabl pravi: "V aktivu smo se odločili, da letos organiziramo izlet v Logarsko dolino, kar nam je tudi uspelo. Moram poudariti, da so nam stale ob strani vse hčere podjetja, tudi sindikat Taluma, predvsem pa hvala predsedniku uprave Danilu Topleku, ki ima zmeraj posluš in razumevanje, ko ga zaprosimo za sredstva"

V Logarsko dolino niso odšli kar tako, ampak organizirano. Pričakal jih je vodič in jim razložil zgodovino doline ter opozoril na točke, ki jim je vredno posvetiti več pozornosti. Tudi obilen zajtrk, ajdove žgance z gobovo juho, je Milan Vrabl naročil zato, da bi vsi zmogli štiriturno pešačenje do cilja in nazaj. Po celodnevem odkrivanju lepot Logarske doline in počitku na turistični kmetiji, so se odločili, da svoje druženje končajo v Slovenskih goricah pri Sv. Trojici, od koder sta avtobusa odpeljala na končne postaje Ptuj, Hajdina, Apače in Lovrenc.

Predsednik aktiva pravi, da so bili "še pa še zadovoljni", zato bo z veseljem organiziral naslednji izlet. Seveda v prihodnjem letu. Zopet bo potrebno potrkati na mnoga vrata. In ne bo mu težko, saj ve, da bodo člani njegovega aktiva do takrat darovali mnogo kapljic dragocene tekočine.

Vera Peklar

Pred našim praznikom

V Talumu že od nekdaj praznujemo jeseni. Zgodilo se je pač tako, da so prvi aluminij načrpali v mesecu novembru pred šestinsiridesetimi leti, točneje 21 novembra, ki je postal naš praznik.

Vreme je lahko ta čas zelo neprijazno, zato pa je vse, kar se godi okoli nas v znamenju pozornosti, spominjanja na preteklost in predvsem napovedovanja za prihodnost.

Je čas za ponos in veselje, ko se (bolj kot kdaj koli) zavemo pripadnosti in povezanosti med seboj v družbo, ki se imenuje Talum. Je čas za priznanja in čas za nova upanja.

Takole se bodo zvrstili dogodki povezani z našim tovarniškim praznikom:

Vodje delovnih enot in služb bodo v drugi polovici novembra razdelili jubilejne listine za 10, 20 in 30 letno prizadevno in uspešno delo v družbi Talum.

Za trideset let zvestobe Talumu bodo čestitali šestim sodelavcem, 20 let Taluma se je zaokrožilo 49 sodelavcem, 10 let pa je v Talumu 13 naših sodelavcev.

16.11.2000 bo srečanje upokojencev Taluma

17.11.2000 bo podelitev zlatih metuljev s prijetnim druženjem vseh zaposlenih

18.11.2000 bomo odprli vrata vsem, ki želijo videti proizvodnjo Taluma.

Vera Peklar